

# EESTI LOODUS

## Rasvatihane koputab tasa

Kevad Läänemeresel  
Alutaguse ja Turje kelder  
Vietnami loodus



ISSN 0131-5862 (trükkis)  
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

67. aastakäik Nr 3, märts 2016

www.eestiloodus.ee

## 2 Toimetaja veerg

## 3 Sõnumid

### 10 Rasvatihane, 2016. aasta lind

Margus Ots tutvustab meie kõige arvukama talivärvulise elukäiku, levikut ja annab juhiseid, mismoodi tihasid talvel toita

### 15 EL küsib: vastavad Züleyxa Izmailova ja Tarvo Valker

### 16 Kas Rasva-Antsu tunnend?

Marju Kõivupu täiendab rasvatihase lugu, meenutades rahvapäraseid nimetusi, uskumusi ja tavasid



### 19 Panin tähele: merikotkaste talisuplus

### 20 Kevad Läänemerele: muutuste tuuled

Riina Klais annab ülevaate Läänemere vetikate uurijate uuematest teadustöödest ning vetikakoosluse seni kirjeldamata muutumisest

### 28 Loodusvaatluste andmebaas nüüd ka sinu telefonis

Reigo Roasto, Silja Kana ja Merike Linnamägi kutsuvad üles saatma omi tähelepanekuid looduse kohta nutirakenduse abil

### 32 Linn, mille tagant algab Alutaguse Mait Sepp kirjeldab Alutagusele tõenäoliselt nime andnud muistset Alulinnust, mis paraku on vähe tuntud ja ka vähe uuritud

### 36 Üks Eesti paigake: Hiiesalus elab hiissammal

Juhani Püttsepp käis koos sambalaurijatega tutvumas Tartumaa Haaslava valla Koke küla Kiigeoru hiiesaluga

### 38 Huvitav Eesti: Turje keldris voolab juga ja paljanduvad haruldased liivakivid

Elen Rekand soovib käia Lahemaal vaatamas Muuksi lähedal asuvat huviväärsust, mida rahvasuus peetakse Vanapagana viinakeldriks

### 40 Poster: Tavo Romann

### 42 Intervjuu: Suurenev õhuniiskus pärsib lehtpuude kasvu. Riigi teaduspreemia laureaati ökofüsioloog Arne Sellinit küsitlenud Toomas Kukk

### 48 Vastupandamatult kutsuv Paukjärve loodusrada

Madli Luuk viib lugeja Põhja-Kõrve-maa põnevale ja kaunile matkarajale, mis pakub huvi ka ajaloolises mõttes

### 54 Tööjuhend: Lindude lugu pildis: mida tasub jälgida linnufotode valikul

Urmas Tartes ja Arne Ader annavad oma fotoõpetuse teises kirjutises nõu, kuidas saada pilte loomulikuna käituvatest lindudest

### 59 Lugeja kiri: Veel Uduallikast

### 60 Jäätmejaam on elamistaristu osa Peeter Eek tutvustab ideaalset jäätmejaama: see võiks vastu võtta igasuguseid liigiti kogutud jäätmeid

### 63 Inspektsiooni märgukirjad ergutavad jäätmejaamade tööd tõhustama

Tarmo Tehva vaatleb Harjumaa jäätmejaamu keskkonnainspektsiooni pilguga: olukord on märgatavalt paranenud

### 64 Reisikiri: Cát Tiênis on hoiul Vietnami liigirikkus

Indrek Jääts ja Leho Luigujõe käisid Vietnami troopilise looduse ühes viimases säilinud oasisis linnu vaatamas



### 68 Tiit Kändleri essee: Juhtideta ja juhtidega metsad

### 70 Tööjuhend: Talvel rattamatkale: hullu panete vä?

Juhan Javois jagab õpetussõnu talvisele rattasõitjale: külma, libeda ja pimeduse vastu leiab rohtu!

### 73 Raamatud

### 74 Kroonika

### 78 Mikroskoop

### 79 Ristsõna

### 80 Ajalugu, sünnipäevad



28



36



48



70



## Mida jagada, mida jätta?

**M**ullu valiti Euroopa puuks Orissaare staadionil asuv tamm. Väga vahva tulemus! Mina ei teadnud sellest tammest enne midagi ja olen väga rõõmus, et Euroopa puu valimine mulle selle uudse teadmise andis. Hääletasin minagi ning koos peaaegu 60 000 inimesega rõõmustasin meie väikese maa erakordse puu edu üle.

Sel aastal kandideeris Eestist Euroopa aasta puu tiitlile Tamme-Lauri tamm. Püha puu, meie jämedaim ja vanim tamm, Eesti kümnekroonisel kujutatud puu. Vanarahvas on Tamme-Lauri tamme suhtunud kahetiselt: on usutud, et puu sees elab vaim – tulejumal Laurits. Tõenäoliselt on veel suhteliselt hiljuti Lauritsale ohvriande toodud. Võimas puu.

Tänavuse aasta puu valimine on praeguseks lõppenud. Hääletustulemused ei ole veel teada, ent Tamme-Lauri tamm ei saanud kuigi palju hääli, ilmselt jäi häälesaak veidi alla 3000. Mina seekord ei hääletanud, nagu ka ilmselgelt enamik teisi, kes mullu aitasid Orissaare tammel saada Euroopa aasta puuks. Eks üks põhjusi on see, et üks kord on juba tegu tehtud, aitab nüüd küll. Turunduskampaania on samuti olnud märgatavalt nõrgem kui mullu. Aga tundub, et siin on ka teine põhjus: mõni asi, nagu Tamme-Lauri tamm, on nii püha, et me ei tahagi seda teistega jagada.

Ma ei hääletanud põhimõtteliselt. Ma ei tahagi, et rahvahordid hakkavad Tamme-Lauri juures käima lihtsalt sellepärast, et see on kuulus. See

puu, nagu ka teised pühapaigad, on pühad põhjusega. Ja kindlasti ei muutu nad sellest pühamaks või võimsamaks, kui inimesed seda puud lihtsalt uudishimust vaatamas käivad.

Samuti on paljude teiste paikadega. Setomaa giidina sattusin hiljuti ühele arendusüritusele, kus väljastpoolt inimesed kurtsid, et Setomaa pole piisavalt pildil ja sinna võiks palju enam turiste tuua. Arutlesime ning ühel hetkel mõistsin: ma ei tahagi, et nad kõik tulevad.

Kriitiline külastuskoormus on võttesõna tänapäeva loodusturismis ja ka pärandturismis. Nii loodus- kui ka pärandturismis – Tamme-Lauri tamm on seotud mõlemaga – oleme eelkõige huvitatud külalistest, kes meie pakutava vastu tõelist, sisulist huvi tunnevad.

Igasuguseid kampaaniaid korraldada on muidugi väga õige, sest nii kuulevad põnevatest paikadest ja vaatamisväärsustest ka need huvilised, kes seda infot ise üles leida ei oskaks. Samamoodi on tänuväärte tegu aasta puude, lindude, loomade, liblikate, orhideede jms valimine. Tõelised huvilised, ja ehk ka väiksemad huvitundjad, kel on potentsiaali süveneda, saavad nõndaviisi parajates annustes aasta „tegitajate“ kohta rohkem teada.

Selles ajakirjanumbris pakumegi teile kaks doosi aasta linnust rasvatihasesest, sellest justkui kõigile tuttavast märtsikuisest sitsikleiditajast. Muide, vanarahvas on ka rasvatihasesse suhtunud kahetiselt: ühelt poolt väike julge talikaaslane, aga teisalt ... Lugege ise!

*Hella Kõrnik*

# EESTI LOODUS

67. aastakäik Nr 3, märts 2016

### Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu  
e-post [toimetus@el.loodus.ee](mailto:toimetus@el.loodus.ee)  
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukkk**  
742 1143, [tomkukk@gmail.com](mailto:tomkukk@gmail.com)

Toimetaja **Helen Külvik**  
529 4033, [helen.kylvik@gmail.com](mailto:helen.kylvik@gmail.com)

Toimetaja **Juhan Javois**  
5661 0851, [juku@ut.ee](mailto:juku@ut.ee)

Toimetaja **Katre Palo**  
521 8771, [palo.katre@gmail.com](mailto:palo.katre@gmail.com)

Sõnumitoimetaja **Toomas Jüriado**  
742 1143, [toomas.juriado@el.loodus.ee](mailto:toomas.juriado@el.loodus.ee)

Keeletoimetaja **Monika Salo**  
742 1186, [monika.salo@el.loodus.ee](mailto:monika.salo@el.loodus.ee)

Küljendamine **Raul Kask**  
[raul@ww.ee](mailto:raul@ww.ee)

Väljaandja: **MTÜ Loodusajakiri**  
Endla 3, Tallinn 10122



Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**  
[triinu@loodusajakiri.ee](mailto:triinu@loodusajakiri.ee)

Tellimine ja info **Triin Nõu**  
610 4105, [loodusajakiri@loodusajakiri.ee](mailto:loodusajakiri@loodusajakiri.ee)

Reklaamijuht **Helen Lehismets**  
610 4106, [reklaam@loodusajakiri.ee](mailto:reklaam@loodusajakiri.ee)

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel



KESKKONNAINVESTEERINGUTE  
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2016

Summaries of some articles can be found at our web site [www.eestiloodus.ee](http://www.eestiloodus.ee)



4041 0820  
Trükitoode



PEFC sertifitseeritud  
Käsitööstöde on pürit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikast.  
[www.pefc.org](http://www.pefc.org)

Trükitud trükikojas Printall

